Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 09/05/2018	**I (Fresh & Repeater)**	**Economics – Demography**	**11.00 AM To 02.00 PM**	**506105**	**100**

Instructions: 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 6.
2) Q. No. 7 is compulsory.

Q.1 **a)** Explain the scope and relevance of Demography. **10**
b) Describe the sources of population data in India. **10**

Q.2 Review the trends in population in India Since 1991. **20**

Q.3 **a)** What are the types of internal migration? **10**
b) Review the trends in Rural- Urban migration in India since 1991. **10**

Q.4 Define sex ratio. What are the factors responsible for declining sex ratio in India? **20**

Q.5 Discuss the determinants and consequences of growing Urbanization in India. **20**

Q.6 Critically evaluate the Mathusian theory of population. **20**

Q.7 **Write a short notes: (Any two)** **20**
a) Relationship between Demography and other disciplines
b) Factors influencing mortality rate
c) Determinants of age structure
d) New population policy in India

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 09/05/2018	I (Fresh & Repeater)	Economics – Demography	11.00 AM To 02.00 PM	506105	100

Instructions: 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 6.
2) Q. No. 7 is compulsory.

प्र.1 **अ)** लोकसंख्याशास्त्राची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा. **10**
ब) भारतातील लोकसंख्या आधारसामग्रीचे स्त्रोत विशद करा. **10**

प्र.2 भारतातील 1991 पासुनच्या लोकसंख्येतील कलांचा आढावा घ्या. **20**

प्र.3 **अ)** देशांतर्गत स्थलांतरणाचे प्रकार कोणते? **10**
ब) भारतातील 1991 पासूनच्या ग्रामीण नागरी स्थलांतरणातील कलांचा आढावा घ्या. **10**

प्र.4 लिंग गुणोत्तराची व्याख्या दया. भारतातील लिंग गुणोत्तर घटण्यास कारणीभूत घटक कोणते? **20**

प्र.5 भारतातील वृध्दीगंत नागरीकरणाचे निर्धारक आणि परिणामांविषयी चर्चा करा. **20**

प्र.6 माल्थस यांच्या लोकसंख्या सिध्दांताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा. **20**

प्र.7 **कोणत्याही दोन टिपा लिहा.** **20**
अ) लोकसंख्या शास्त्र आणि इतर शाखांमधील संबंध
ब) मर्त्यता दरावर परिणाम करणारे घटक
क) वय संरचनेचे निर्धारक
ड) भारतातील नवीन लोकसंख्या धोरण

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 09/05/2018	I (Fresh & Repeater)	Economics – Demography	11.00 AM To 02.00 PM	506105	100

Instructions: 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 6.
2) Q. No. 7 is compulsory.

प्र.1 **अ)** जनांकिकी के क्षेत्र एवं महत्व पर प्रकाश डालिए। **10**

ब) भारत में जनसंख्या आकड़ो के स्त्रोतो का वर्णन कीजिए। **10**

प्र.2 भारत में 1991 से जनसंख्या की प्रवृत्ति का पुर्न मूल्यांकन कीजिए। **20**

प्र.3 **अ)** आन्तरिक प्रवास के प्रकार क्या है? **10**

ब) 1991 से भारत में ग्रामीण – शहरी प्रवास की प्रवृत्ति का पुर्नमूल्यांकन कीजिए। **10**

प्र.4 लिंग अनुपात को परिभाषित कीजिए। भारत में गिरते हुए लिंगानुपात के लिए क्या कारण जिम्मेदार है? **20**

प्र.5 भारत में बढ़ते हुए शहरीकरण के निर्धारक और उसके परिणामों की विवेचना कीजिए। **20**

प्र.6 माल्थस के जनसंख्या सिध्दान्त का आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए। **20**

प्र.7 **किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।** **20**

अ) जनांकिकी और उसका अन्य विषयों से सम्बन्ध

ब) मृत्युदर को प्रभावित करने वाले कारक

क) आयु– संरचना के निर्धारक

ड) भारत में नवीन जनसंख्या नीति

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 09/05/2018	I (Fresh & Repeater)	Economics – Demography	11.00 AM To 02.00 PM	506105	100

Instructions: 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 6.
2) Q. No. 7 is compulsory.

પ્ર.૧ અ) વસ્તી શાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્ત્વ સમજાવો. ૧૦
બ) ભારતમાં વસ્તી આધારિત માહિતીના સ્ત્રોતો વર્ણવો. ૧૦

પ્ર.૨ ૧૯૯૧ પછી ભારતમાં વસ્તીના પ્રવાહોનું માહિતી આપો. ૨૦

પ્ર.૩ અ) આંતરિક સ્થળાંતરના પ્રકારો કયા કયા છે? ૧૦
બ) ૧૯૯૧ પછીથી ભારતમાં ગ્રામ્ય-શહેરી સ્થળાંતરના પ્રવાહોની માહિતી આપો. ૧૦

પ્ર.૪ લિંગ ગુણોત્તરની વ્યાખ્યા આપો, ભારતમાં સ્ત્રી-પુરૂષ ગુણોત્તર નીચે જવા માટેના જવાબદાર પરિબળો કયા છે? ૨૦

પ્ર.૫ ભારતમાં વધતા જતા શહેરીકરણ માટેના ઘટકો અને પરિણામોની ચર્ચા કરો. ૨૦

પ્ર.૬ માલ્થસના વસ્તીના સિદ્ધાંતનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. ૨૦

પ્ર.૭ કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો. ૨૦

અ) વસ્તી શાસ્ત્ર અને અન્ય શાખાઓ વચ્ચેનો સંબંધ
બ) મૃત્યુદરનો અસર કરતા પરિબળો
ક) વય માળખુના ઘટકો
ડ) ભારતની નવી વસ્તી નીતિ